

'Als ik anders ga imkeren, weet ik dat ik geen eenheid meer vorm met de bijen'

door José Vleeming-van de Sande

In deze reeks interviews waarin we nader kennismaken met mensen die op uiteenlopende wijze bij de bijenhouderij zijn betrokken, mag een interview met een biologisch-dynamische imker zeker niet ontbreken. José Vleeming sprak met Wim van Grasstek: verwoed BD-imker, metselaar van beroep, echtgenoot en vader van twee dochters. Een portret.

Biologisch-dynamisch (BD) imkeren is, simpel uitgedrukt, het imkeren volgens de biologisch dynamische richtlijnen, gebaseerd op het werk van Rudolf Steiner. Rudolf Steiner, die leefde van 1861 tot 1925, heeft zich tijdens zijn leven beziggehouden met het ontwikkelen van de wetenschap van de geest (antroposofie) en een methode om inzichten te verkrijgen in de boven-zinnelijke realiteit van mens en wereld. Populair gezegd wordt met het biologische aspect de van oorsprong sterke binding met de natuur bedoeld en met het dynamische wordt de harmoniserende werking tussen kosmos en aarde aangegeven. Het bijenvolk zien als één geheel, is één van de biologisch-dynamische zienswijzen. 'Er worden bij gewoon imkeren heel veel dingen gedaan waarbij imkers uit het oog verliezen dat je het bijenvolk als een eenheid dient te zien. Zoals K.I., dat totaal niet bij een bijenvolk hoort. Het bijenhouden krijgt op deze manier steeds meer een laboratoriumuitstraling, terwijl het een natuurlijke uitstraling zou moeten hebben. Op korte termijn levert het vast betere resultaten op, maar het gaat er in wezen om, dat die bijen blijven bestaan, ook over een groot aantal jaren nog.' Imker Van Grasstek maakt zich dan ook sterk voor het imkeren met de Nederlandse bij.

Water, vuur, aarde en licht

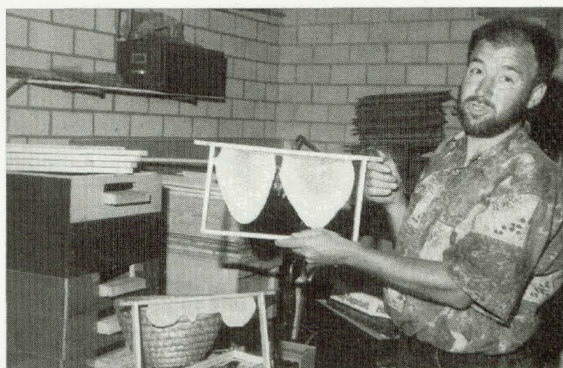
Het leven van de bij, dat een echt zonnedier is, is volgens de BD-imkerij geheel ingebed in de kosmische ritmen. Bij het ontstaan van de kosmos, dat onder invloed stond van de sterrebeelden, kwamen vier eindprodukten naar voren: water, vuur, aarde en licht. Omdat tegelijk met de ontwikkeling van de kosmos,

de planeten ontstaan zijn, zijn zowel dierenriem als planeten verbonden met een van de hierboven genoemde elementen. In dit alles neemt de maan een heel bijzondere plaats in: zij is in staat om de krachten van de vier elementen versterkt door te geven aan de aarde. Het spreekt vanzelf dat de vier elementen hun invloed hebben op het bijenvolk. Er bestaat dus een sterke relatie tussen de stand van de hemellichamen en het gedrag van de bijen. De BD-imker zal heel secuur zo veel mogelijk de imkerkalender, waarin de water-, vuur-, aarde- en lichtdagen staan genoemd, bij het werken in zijn bijen hanteren. Zo zijn waterdagen uitermate ongeschikt om in de bijen te werken, maar evenmin geschikt om honing te bewerken. 'Ik zal op een bladdag nooit slingeren, honing afnemen of honing roeren. Honing is van nature al hygroscoopisch en de invloed van een waterdag is per definitie ongunstig'. Lichtdagen zijn bij uitstek geschikt om in het volk te kijken. Zij zijn belangrijk voor de opbouw van het volk: het leggen van eitjes en broedopbouw. De warmtedagen daarentegen hebben een stimulerende invloed op het verzamelen van nectar en stuifmeel en de aardedagen zijn van grote invloed op de raatbouw.

Varroamijtbestrijding volgens BD-richtlijnen

Natuurlijk gaan de varroamijten de BD-imker niet voorbij. Voor het weren van deze mijt hanteren BD-imkers

Raat gebouwd op een strookje kunstraat.

verschillende bestrijdingsmethoden. Eén van de BD-doelstellingen in de imkerij is zoveel mogelijk de bijen te laten zwermen. In de strijd tegen de varroamijt is dat een prima middel. Daarnaast is het gebruik van mierzuurplaten algemeen bekend. Minder wijdverbreid is de MMF-methode. De Müllerische Milben Fallmethode, zoals de afkorting voluit heet, is naar Duits voorbeeld verfijnd door Albert Muller uit Nijbroek. Bij deze methode wordt met behulp van de natuurlijke bewegingen in het bijenvolk de varroamijt bestreden. Elke imker is met de MMF-methode in staat om zijn volken redelijk varroamijtarm te houden*.

Kenmerken van de BD-imkerij

Het grootste verschil tussen de reguliere manier van bijenhouden en de BD-bijenhouders is de manier van omgaan met de bijen. BD-imkers gaan ervan uit dat de bijen zelf aangeven wanneer de imker in het volk moet werken. Het komt erop neer dat Van Grasstek slechts heel summier zijn bijen stoort. Zo opent hij de kasten bij de voorjaarsinspectie, het honing afnemen, het zwermen en het inwinteren. Voor de rest probeert hij zijn bijen in de gaten te houden via het bouwraam. Hij plaatst bij elk bijenvolk, pal tegen het broednest een bouwraam, dat hij om de tien dagen uitsnijdt. Aan de ontwikkelingen op dat bouwraam kan hij zijn bijen nauwlettend volgen: is het volk in zwermstemming, is de jonge koningin al aan de leg. Afhankelijk van de uitslag op het bouwraam behandelt hij het volk vervolgens op een geschikte dag. BD-imkers laten, als het even kan, hun bijen zwermen of maken een kunst-zwerm als er belegde moerdoppen in het volk aanwezig zijn. Het laten optrekken van redcellen is uit den boze. Van Grasstek winterd zijn bijen in op zo'n zeven tot acht kilo zomerhoning, aangevuld met suikerwater waaraan hij een kruidenthee heeft toegevoegd. De kruidenthee, die o.a. bestaat uit: duizendblad, akkerpaardestaart, kamille, valerian, brandnetel, paarde-

bloem, verstrekt hij om iets extra's aan de dode stof die suiker is, toe te voegen. Akkerpaardestaart is bijvoorbeeld bloedzuiverend en ontlastend voor de stofwisseling en 'dat is domweg beter dan gewone suiker'. BD-imkers reizen in principe niet. Het maken van een natuurlijke en harmonische sfeer rondom de bijenstand is ook een BD-doelstelling. Met gulle hand weggeven van zaden, bollen, knollen en stekjes van bijenplanten en het aanplanten in eigen omgeving van zoveel mogelijk bijenplanten, inheemse heesters en bomen is een prima manier om het drachtplantenarsenaal op peil te houden en te vergroten. In de BD-imkerij is het gebruik van een moerrooster taboe. 'Het wordt puur gebruikt voor het gemak van de imker en dat is niet het BD-uitgangspunt'.

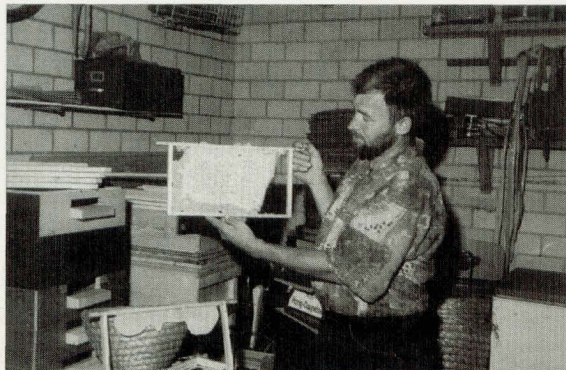
BD-werkgroep

De BD-imkerij in Nederland is in regio's verdeeld. Van de regio's zijn afgevaardigden vertegenwoordigd in de werkgroep. Die houdt zich onder meer bezig met het organiseren van de jaarlijkse BD-imkerdag en het coördineren van de regio's. De BD-imkerdag wordt dit jaar gehouden op 31 oktober in Driebergen. Als thema is gekozen voor de verhouding tussen mens-kosmos en bij-kosmos. Betrouwbare cijfers over het aantal BD-imkers in Nederland bestaan er niet. Van Grasstek verwacht dat er zo'n 100-200 bijenhouders in Nederland imkeren volgens BD-doelstellingen. Op mijn vraag of de werkgroep flink aan de weg timmert om nieuwe leden te werven, antwoordt hij ontkenkend: de mankracht en de financiën ontbreken om de interesse voor de BD-imkerij aan te wakkeren. Veel belangrijker is echter het gevoel dat vanuit de mens zelf moet komen. BD-imkeren is dermate bepalend in iemands leven, onderhevig aan indringende groei-processen, dat die interesse werkelijk vanuit de imker zelf moet opbloeien.

Nooit meer terug

De BD-imkerij is zo'n grote invloed gaan uitoefenen op Van Grasstek's leven, dat teruggaan naar de reguliere manier van imkeren nooit meer tot de mogelijkheden zal behoren. 'Als ik anders zou gaan imkeren, weet ik dat ik niet goed voor de bijen ben, en dat ik geen eenheid meer met hen vorm. Als ik die Mo-bee-hive zie, lopen de rillingen me over de rug'. De oude, multiplex verlijmd, kasten is Grasstek langzamerhand aan het omruilen voor vurehouten kasten, geschilderd met olieverf op lijnzaadbasis. De bijenafstand van 38,5 mm kan zijn goedkeuring evenmin wegdragen. bij zijn nieuwe kasten is hij overgestapt op de normale bijenafstand van 35 mm, die gelijk is aan de hart op hart

Het resultaat.

Isolatie van de kast met behulp van stro.

afstand van de raten in een korf. Ook ongeschikt vindt hij de normale 10-raams brede Spaar- en Simplexkasten, die te breed en niet in overeenstemming zijn met de natuurlijke vorm van een volk: een ei op zijn kop. Van Grastek is er ook van overtuigd dat de breedte van de kast afhankelijk dient te zijn van de dracht op het moment.

Al snel dient de vraag zich aan waarom Van Grastek geen Combiraam gebruikt. 'Misschien is dat de volgende stap. Ik ben nu aan het oriënteren om de bijen, op een klein strookje voorbouw na, helemaal geen kunstraat meer te geven. Misschien dat daarbij het gebruik van het Combiraam prima aansluit'. Ook

de kunstraat maakt hij zelf op een Rietsche pers. 'Het zelf kunstraat maken is een effect van de varroamijt. Resten bestrijdingsmiddel blijven in de was achter. Het beroep van deze BD-imker pur sang is metselaar. Op het eerste gezicht doet de combinatie bouwvakker en BD-imker wat vreemd aan. De aanwezigheid van een man met antroposofische denkbeelden tussen, vaak van ruig bouwvakkersvolk lijkt tegenstrijdig. Toch ondervindt hij hiervan geen enkele hinder: 'mijn collega's vinden het prima, snappen er niets van en plagen me er weleens mee'. Naar eigen zeggen is hij nog niet ver genoeg gevorderd op het BD-pad, zijn ontwikkeling zal ook in de toekomst doorgaan. Op dit moment is Van Grastek bezig om Duits te leren, een taal waar hij in zijn schooljaren nauwelijks kennis mee heeft gemaakt, maar: 'veel boeken van Rudolf Steiner zijn in het Duits geschreven en in de oorspronkelijke taal wil ik de inhoud tot mij nemen'.

Aan het eind van ons gesprek, moet hem nog één ding van het hart: 'De imker van vandaag de dag zou veel meer zijn eigen identiteit moeten behouden en niet zoveel klakkeloos moeten overnemen van wat er voorgesproken wordt. Vroeger was men praktisch geniaal, maar theoretisch een stumper, nu is de situatie omgedraaid'.

**) Noot van de redactie: zie hierover 'Bijen' 1/4, pp 120-121 en 1/7, pp 219-220.*

DE LEZER SCHRIJFT

Computeren in imkerland

Bij een vorige gelegenheid (Bijen 1/5 p 154) kon ik u op deze plaats melding doen van een bijen-bulletinboard. Dit maakte toen nog deel uit van een veel groter systeem, 'the Camelsnose Project' geheten. Er is nu toch besloten, om het bijen bulletinboard BBBS als een zelfstandig geheel op te zetten. De mogelijkheden (vooral ook financieel) zijn voorsnog ietwat beperkt. Het systeem is per 1 juli 1992 bereikbaar onder telefoonnummer 020-6764105. U kunt er berichten op bijengebied lezen en schrijven, een Amerikaanse beekeeping newsletter downloaden en verder is er reeds een aantal andere leuke files op bijengebied om down te laden.

De Ambrosiushoeve heeft toegezegd in de toekomst een aantal tips beschikbaar te stellen op het BBBS. Daarnaast zijn onderhandelingen gaande met het IBRA in Engeland, die mogelijk ook een nieuwsrubriek zal gaan verzorgen. Ook Apimondia heeft interesse getoond in ons werk. Volgend voor-

jaar zal het ook mogelijk worden, om zwermen te melden, die u zelf om een of andere reden niet kunt of wilt scheppen. Een ander, die uw bericht leest, kan dan met spoed langkomen, om de zwerm te scheppen. Als het schip met geld tijdig arriveert, zullen de mogelijkheden aanzienlijk worden uitgebreid; onder meer zal dan een regelmatig contact met soortgelijke instellingen in de U.S. mogelijk worden (voor de computerfreaks: de aanschaf van een supersnel modem staat bovenaan de agenda, samen met een even snelle PC, om dat modem op aan te sluiten). Na aanleg van een tweede telefoonlijn zal het BBBS 24 uur bereikbaar kunnen zijn. In afwachting van eerder genoemd schip zal het helaas nodig zijn een kleine bijdrage te vragen voor deelname aan het BBBS. Ik hoop met uw medewerking het BBBS op een zinvolle manier gestalte te kunnen geven.

Hugo Veerkamp, Amsterdam.